

úvodník

DESET SJEZDŮ ČESKÝCH PSYCHIATRŮ

*Přemýšlej o minulosti a budeš znát budoucnost
(čínské přísloví)*

V březnu t. r. jsem měl čest zúčastnit se ve staroslavném Karolinu inaugurace nového rektora Karlovy univerzity založené v r. 1348 císařem Karlem IV. Ceremoniálu se kromě akademických funkcionářů reprezentujících jednotlivé fakulty zúčastnili prezident republiky, předsedové poslanecké sněmovny i senátu, několik ministrů české vlády a mnoho dalších významných osobností. Rektor převzal tradiční insignie – žezlo, pečetidlo, medaili. Karlova univerzita je nejstarší v části Evropy na sever od Alp. Je největším producentem biomedicinských výzkumných projektů v ČR a řadí se mezi nejlepší vysoké školy z celosvětového pohledu, v tchajwanském žebříčku je na 185. místě.

Naše Společnost původně jako „Purkyňova společnost pro bádání o duši a nervstvu“ byla založena v roce 1919 skupinou lékařů vedenou Antonínem Heverochem. Její členové se scházejí s určitou mírou pravidelnosti více než 90 let v areálu na Karlově. Její první konference dle pamětníků měly podobu „zájezdů“ do Bratislavy (1925) či do Brna (1926). Nemáme tedy zdaleka takovou tradici jako Karlova univerzita, ale v mezinárodním porovnání si vedeme také dobře. Myslím, že málokterá psychiatrická společnost se může pochlubit tím, že v posledních letech pořádala dvakrát setkání světových psychiatrů a Praha byla dvakrát místem setkání evropských psychiatrů, stejně jako světových biologicky, sociálně či psychoterapeuticky orientovaných odborníků. Nemáme takovéto insignie jako Karlova univerzita, ale od 90. let se nám podařilo částečně ritualizovat některé naše aktivity. Míním tím např. pravidelné střední Purkyňky, vyhlašování Kuffnerovy ceny, vypisování soutěže o cestovní grant pro mladší kolegy, či naopak udělování Heverochovy medaile pro naše dlouholeté členy.

Od počátku 90. let po rozpadu Československa, oddělení psychofarmakologů, biologické, psychoterapeutické sekce, ztrátě tradičního Jeseníku jsme neměli tradici celostátních sjezdů. Měli jsme šťastnou ruku, kdy jsme po objíždění různých zařízení vybrali hotel Harmony ve Špindlerově Mlýně za místo národních konferencí. Po dohodě s dr. Sikorou, který začal pořádat později též tradiční Luhačovice, jsme zvolili dvouletou periodu setkávání.

První národní kongres byl uspořádán v roce 1996 s názvem „**Integrace v psychiatrii. Komplexní přístup k duševním poruchám**“. Od začátku jsme velmi dbali na to, abychom po porevoluční decentralizaci opět integrovali celou českou psychiatrii. Spolupořadatelé této konference se stali Česká neuropsychofarmakologická společnost, Česká psychoterapeutická společnost, Společnost biologické psychiatrie, Společnost pro léčbu návykových nemocí, Česká sexuologická společnost. Jejich předsedové se zúčastnili závěrečného sympozia na téma „integrace v psychiatrii“. Vždy jsme velmi stáli o účast reprezentantů Slovenské psychiatrické společnosti, ať to byli V. Novotný, L. Vavrušová, L. Nábělek, či jiní kolegové.

Druhý sjezd se v tradičním červnovém termínu se konal v roce 1998 na téma „**Zásady správné léčby v psychiatrii**“. Tehdy byla zahájena nová tradice vypracovávání doporučených postupů psychiatrické péče. Na letošní konferenci bude ve Špindlerově Mlýně slavnostně pokřtěna již jejich 4. verze. Oslavili jsme zde též za účasti zástupců odborných společností Maďarska, Německa, Polska a Rakouska 80 let existence naší společnosti.

„**Psychiatrie pro XXI. století**“ bylo mottem 3. setkání v roce 2000. Valná hromada naší společnosti zde přijala dokument „Koncepce oboru psychiatrie“, který byl výsledkem dlouhodobé práce představitelů všech součástí psychiatrické péče a který slouží v dalších modifikacích připravované reformě našeho oboru.

V roce 2002 jsme inspirováni výsledky celosvětové studie organizované WHO a Světovou bankou „Global Burden of Disease“ zvolili téma „**Psychiatrie v medicíně a medicína v psychiatrii**“. Naše pozvání k aktivní účasti tehdy přijali představitelé odborných společností endokrinologické, gynekologické

ké, kardiologické, neurologické, pediatrické a praktických lékařů. Diskuse s nimi byla pro psychiatry poučná a důležitá.

5. konferencí v roce 2004 s mottem „**Česká psychiatrie a svět**“ jsme podpořili naše včleňování se do tradičních evropských a celosvětových struktur za účasti prezidenta Světové psychiatrické společnosti (WPA) A. Okashi. Budoucí prezident J. Mezzich vyhlásil zahájení příprav k uspořádání Světové psychiatrické konference 2008 v Praze. Naše spolupráce s Evropskou psychiatrickou společností zde vyústila v prezentaci jejích kurzů týkajících se ADHD (S. Tyano) a interpersonální psychoterapie (T. Gruttert).

6. konference měla hlavní téma „**Nemocná duše – nemocný mozek, klinická zkušenost a fakta**“ (2006) a byla opět prezentována nová verze doporučených postupů psychiatrické péče. Daleko více než dříve jsme se věnovali i problematice lidských práv našich pacientů. Tuto důležitou součást naší práce jsme diskutovali kromě jiných s vládním pověřencem pro lidská práva a zástupce ombudsmana.

7. konference v roce 2008 s mottem „**Quo vadis, psychiatria?**“ se zabývala několika významnými otázkami. Na valné hromadě jsme diskutovali o našem vztahu k České lékařské společnosti, o založení občanského sdružení Česká psychiatrická společnost, rozhodli jsme se revidovat koncepci oboru, stanovili jsme čtyřletou periodu pro nově organizované národní konference týkající se zásad správné léčby (poprvé v r. 2009 v Karlových Varech, podruhé v r. 2013 v Ostravě), připravovali jsme se na Světovou psychiatrickou konferenci v září 2008 v Praze.

8. konference s hlavním tématem „**Duševní poruchy a kvalita péče**“ (2010) pokračovala v hledání vhodného modelu psychiatrické péče a jejího rozvoje při respektování středoevropských tradic a aktuálního stavu v naší zemi. Byli jsme rádi, že bylo pokračováno v přátelském vztahu se spřátelenými asociacemi (biologickou, neuropsychofarmakologickou, psychoterapeutickou, sexuologickou) a došlo též k bližší spolupráci se zástupci pacientských a příbuzenských organizací. Pokusili jsme se také zintenzivnit naše vztahy s médiem a vyhlásili jsme i novinářskou cenu za nejhodnotnější publikaci o problematice duševních poruch. Byla schválena revidovaná koncepce psychiatrické péče.

9. konference vyzdvihla téma „**Civilizace, čas a duševní poruchy**“ (2012), což bylo do určité míry reakcí na globální ekonomickou krizi a její následky v oblasti duševního zdraví. V rámci tohoto celostátního setkání jsme zorganizovali ve spolupráci s Univerzitou v Basileji kurs chronobioterapie, který by měl rozšířit naše terapeutické možnosti. Byli jsme rádi, že se našeho setkání již tradičně aktivně zúčastnily i představitelky středního zdravotnického personálu.

Výroční 10. konference se odehrála na tradičním místě v neustále se zlepšujících podmínkách hotelu Harmony s mottem „**Budoucnost péče o duševně nemocné v souvislostech**“ 12.–15. 6. 2014.

Vždy jsme se snažili o to, aby naše setkání propagovala českou psychiatrii jak na mezinárodní, tak na národní úrovni, abychom takto přispěli k její prestiži, destigmatizaci i prosazování často přehlížených požadavků. Proto záštitu nad konferencí přebírali Světová psychiatrická společnost, 1. lékařská fakulta KU, ministři zdravotnictví a další důležití funkcionáři. Na našich konferencích nás opakovaně navštívili vedoucí funkcionáři ministerstva zdravotnictví, jiných ministerstev, parlamentních orgánů. Světové zdravotnické organizace, zahraničních národních psychiatrických společností, Všeobecné zdravotní pojistovny a dalších významných institucí.

Obohacující byla i setkávání s odborníky a osobnostmi stojícími mimo náš obor. Vzpomeňme např. na prof. Halíka, dr. Grygara, F. Gála, M. Ebena, O. Hejmu, P. Muka, J. Kirschnerovou, M. Vašutu a mnoho dalších.

Myslím, že jsme vytvořili novou psychiatrickou tradici. Stejně jako se jezdí do „Jeseníku“, tak se jezdí do „Špindlu“, kam dorazí obvykle více než polovina našich členů. O organizaci konferencí se většinou staral tým pracovníků Psychiatrické kliniky 1. LF UK v dnes již tradiční součinnosti se společností Garant.

Údajně žijeme v postindustriální společnosti, ve které se ekonomická transformace projevuje přechodem z ekonomiky založené na výrobě na ekonomiku založenou na službách, rozšířením národního a globálního kapitálu a masovou privatizací. Tradice jsou často opomíjeny, mění se civilizační řád. Někteří tvrdí, že budoucnost je nejlepší si vymyslet. Tento vývoj začíná narážet na neochotu některých lidí tento způsob bytí přijmout. Mnozí se ptají po smyslu toho všeho. U mnoha jedinců to znamená zvýšení stresové zátěže a rozvoj duševních obtíží a poruch. Nerespektování „přirozeného“ vývoje může vést, jak vidíme i v současném světě, k velkým konfliktům na globální úrovni.

Přejme si, aby naše pravidelná setkávání i nadále pokračovala v přátelském duchu nejen ve Špindlerově Mlýně, ale i na dalších místech naší země, aby dále přispívala k rozvoji našeho oboru, ke konstruktivní výměně informací mezi všemi zainteresovanými stranami, k propagaci naší problematiky a prosazování našich zájmů. Nemáme takové tradice a insignie jako staroslavná Karlova univerzita. Domnívám se ale, že Psychiatrická společnost představuje určitou konstantu, základnu, která dává našemu odbornému snažení, ale v některých případech i celkovému žití určitý směr a smysl. Vážme si její existence. Vzpomeňme v tomto roce též 145 let od narození našeho zakladatele a 95 let trvání naší existence. „Brzy“ budeme slavit stoleté výročí. Hlavně si přejme, aby naše reformní snahy byly v následné „EU sedmiletce“ skutečně realizovány.

prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.